

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะวิเคราะห์หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประเภทจำกัดรับ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นทั้งผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนิสิตนักศึกษา ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หลักสูตร Curricular Taxonomy ของเบอร์ควิส (H.W. Bergquist, 1981) และหลักการวิเคราะห์ Institutional Structural Curriculum Studies ของแอมเม (Marylyn J. Amey, 1992) สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
2. ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
3. เสนอแนะแนวทางการจัดหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สรุปผลการวิจัย

1. หลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
 - 1.1 การจัดการหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปตามทฤษฎีของเบอร์ควิส (1981) ที่คำนึงถึงบริบท 6 ด้าน คือ
 - ด้านเวลา ทุกสถาบันจะจัดการเรียนการสอนในวัน-เวลาราชการ ยกเว้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ที่จัดการเรียนการสอนทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ สำหรับชั้นปีที่จัดการศึกษา ส่วนใหญ่จะจัดสำหรับนิสิตนักศึกษาปีที่ 1 และ 2 ยกเว้น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเท่านั้น ที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะในชั้นปีที่ 1

ด้านสถานที่ การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปจะจัดในมหาวิทยาลัย ณาการเรียนรวม หรือที่ภาควิชา/คณะที่รับผิดชอบการเรียนการสอน

ด้านแหล่งวิทยากรหรือทรัพยากร ผู้สอนจะเป็นคณาจารย์ประจำภาควิชา และคณะที่เกี่ยวข้อง อาจมีการเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายเป็นครั้งคราว ในบางสถาบัน เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะมีนิสิตช่วยสอนด้วย

ด้านองค์กร ตารางวัน เวลาเรียนจะกำหนดไว้แน่นอน เพราะเป็นวิชาร่วม วิชาส่วนใหญ่จะเป็นวิชาในแต่ละสาขาวิชา แต่ก็มีสหสาขาวิชาประกอบด้วยที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การเรียนการสอนส่วนใหญ่ดำเนินการโดยภาควิชาและคณะที่เกี่ยวข้อง โดยมีคณะกรรมการกลางเป็นผู้ประสานงาน แต่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะมีโครงการการศึกษาทั่วไปเป็นหน่วยงานกลางดูแลรับผิดชอบ

ด้านขบวนการ การวางแผนและวิธีการเรียนการสอนจะกำหนดโดยภาควิชา คณะและสถาบันที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการสอนส่วนใหญ่เป็นการสอนแบบบรรยายในภาคทฤษฎี สำหรับชั้นเรียนจะมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ มีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบการสอน การประเมินผลจะเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบเป็นส่วนใหญ่ แต่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะมีการประเมินผลจากพฤติกรรมด้วย

ด้านผลผลิต สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิต เน้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปจะเน้นกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์มากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนสถาบันอื่น ๆ จะเน้นทุกกลุ่มวิชาในสัดส่วนที่ใกล้เคียง

ซึ่งเมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย จุดเน้นการเรียนการสอน จะอยู่ที่อาจารย์ผู้สอนและสถาบันเป็นผู้กำหนด และมีบทบาทฝ่ายเดียว นิสิตนักศึกษาต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ผู้สอนและสถาบันกำหนดไว้เท่านั้น

1.2 วัตถุประสงค์กับโครงสร้างหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งจะจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย (2532) แต่ก็มีบางสถาบันจะกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปเฉพาะสถาบันได้ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว รายละเอียดของเนื้อหาสาระก็จะคล้ายคลึงกัน ต่างมุ่งหวังที่จะให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ เพิ่มพูนสติปัญญาให้เป็น

ผู้เรื่องปัญญา และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล เข้าใจในสังคม ปรับคนให้เข้ากับศาสตร์และสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ เพิ่มพูนบุคลิกภาพให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ตระหนักในคุณค่าของศิลปและวัฒนธรรมและมีคุณธรรมและจริยธรรม

การจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป จำนวนหน่วยกิตรวมอยู่ในช่วงใกล้เคียงกันของทุกสถาบันจะมีความคล้ายคลึงกัน จำนวนหน่วยกิตในแต่ละกลุ่มวิชามีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ยกเว้นบางสถาบันจะเน้นกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากกว่ากลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และภาษา รายวิชาที่กำหนดให้เรียนมีขอบเขตให้นิสิตได้เลือกเรียน ซึ่งจะแตกต่างกันไป บางสถาบันมีจำนวนรายวิชาให้เลือกมาก ส่วนบางสถาบันก็มีจำนวนรายวิชาให้เลือกน้อย

1.3 ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 9 สถาบัน

ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่จะเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปดีว่า เพื่อก่อให้เกิดความคิดและเชื่อมโยงสิ่งที่คิดได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษา ส่วนด้านเนื้อหาวิชาการศึกษาทั่วไปนั้น ความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม สอดคล้องกันหมดว่าเป็นการปูพื้นความรู้อย่างกว้าง ๆ มิใช่เจาะจงเฉพาะสาขาวิชา ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารูปแบบของการจัดการเรียนการสอนควรจัดในลักษณะบังคับกระจาย คือบังคับเรียนบางวิชา และเลือกบางวิชา และเห็นว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนควรอยู่ในความรับผิดชอบของภาควิชา ด้านการวัดและประเมินผล อำนวยความสะดวกตัดสินใจอยู่ที่อาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารมีความเห็นว่าควรจะต้องมีการประเมินความเหมาะสมในเรื่องความยากและปริมาณเนื้อหาด้วย ซึ่งอาจารย์ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาดังมีความเห็นตรงกันว่าภายหลังจากการศึกษาวិชาการการศึกษาทั่วไปแล้ว พัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น ส่วนในด้านความสำคัญของการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาต่างเห็นในความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิชาการการศึกษาทั่วไป และควรจัดให้สำหรับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไปต่างมีความคิดเห็นตรงกันในประเด็นเรื่องสถาบันอุดมศึกษาควรจะต้องจัดให้มีการปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ผู้จะสอนวิชาการศึกษาทั่วไป และจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่าความสนใจความเอาใจใส่ในการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของนิสิตนักศึกษามีน้อยกว่าวิชาเอกหรือ

วิชาชีพมาก ส่วนด้านสภาพการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนต่างมีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับคุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอนอยู่ในเกณฑ์ที่พอใจ ส่วนรูปแบบการสอนที่อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติ คือ การสอนแบบบรรยายคนเดียวตลอด เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วอาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไปมีความเห็นตรงกันว่าสามารถสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป

2. ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 9 สถาบัน สรุปได้ตามลำดับจากมากมาน้อยดังนี้

1. ขาดหน่วยงานกลางที่จะเป็นผู้ประสานงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว
2. เนื้อหาวิชาการศึกษาทั่วไปบางวิชาซ้ำซ้อนและมากเกินไป ไม่มีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา
3. อุปกรณ์การสอนไม่พอเพียงและการอำนวยความสะดวกไม่ทันเวลา
4. หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน
5. งบประมาณที่จะสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปได้รับไม่เพียงพอ
6. ไม่มีแรงจูงใจ (Reward) ให้อาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไป
7. ผู้เรียนไม่เข้าใจถึงประโยชน์หรือไม่ตั้งใจเรียนในวิชาการศึกษาทั่วไป สนใจแต่วิชาชีพหรือวิชาเอก
8. มีกรอบอัตราค่าจ้างแต่ขาดบุคลากรที่จะมาสอน โดยเฉพาะสายวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศ
9. มหาวิทยาลัย/สถาบันให้ความสำคัญของวิชาการศึกษาทั่วไปน้อยกว่าวิชาชีพหรือวิชาเอก

8. แนวทางการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากผลการวิจัยสรุปได้แนวทางการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป ดังนี้

1. ควรสร้างหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปให้เป็นบูรณาการ มีลักษณะเป็นสหสาขาวิชา มีใช้ศาสตร์เฉพาะสาขา
2. ควรมีหน่วยงานกลางเป็นผู้ดูแลการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป
3. หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปควรจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน
4. ควรสร้างแรงจูงใจสำหรับอาจารย์และนิสิตนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
5. ควรจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปกระจายทุกชั้นปี
6. ควรจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปได้ตลอดเวลาทั้งในนอกสถาบัน โดยผ่านทางสื่อการสอน และการใช้วิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถจากภายนอก
7. ควรจัดให้มีการปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ที่สอนในวิชาการศึกษาทั่วไป
8. ควรให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการเรียนการสอนด้วย
9. ควรให้ความสำคัญในวิชาการศึกษาทั่วไปเช่นเดียวกับวิชาชีพและวิชาเอก และชี้แนะให้นิสิตนักศึกษาได้เห็นคุณค่าประโยชน์ของวิชาการศึกษาทั่วไป
10. ควรระบุจำนวนหน่วยกิตในแต่ละกลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ภาษา และวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้ชัดเจน เพื่อมิให้มีการจัดการเรียนการสอนเน้นหนักในกลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ

การอภิปรายผล

1. หลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

1.1 การจัดการหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปตามทฤษฎีของเบอร์ควิส (1981)

การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ทั้ง 9 สถาบัน ในส่วนของการจัดการหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปตามทฤษฎีของเบอร์ควิส (1981) ที่คำนึงถึงบริบท 6 ด้าน คือ ด้านเวลา สถานที่ แหล่งวิทยากร หรือทรัพยากร องค์กร ขบวนการ และผลผลิตนั้น จะเห็นได้ว่าสถาบันทั้ง 9 สถาบัน ได้ยึดหลักการจัดการหลักสูตรตามแนวทฤษฎีของเบอร์ควิส โดยในด้านเวลา มีสถาบัน 6 สถาบัน ที่จัดการเรียนการสอนในวันและเวลาราชการ ขณะที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าพระนครเหนือ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง จะจัดการเรียนการสอนทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ ซึ่งแสดงแนวโน้มว่าในอนาคตแต่ละสถาบัน จะมีความหลากหลายของการจัดการด้านเวลาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อสถานการณ์ในด้านสถานที่ สถาบันส่วนใหญ่จะจัดการเรียนการสอนที่อาคารเรียนรวม หรือ ภาควิชาหรือที่คณะรับผิดชอบการเรียนการสอน ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนสถานที่เรียนใหม่ตามความเหมาะสมในช่วงระยะเวลานั้น ๆ การศึกษาค้นคว้าจากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุทัศน์ รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะต้องมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องศึกษาแต่ในห้องเรียนเท่านั้น การศึกษาดูงานนอกสถานที่ก็จะช่วยสร้างความรู้ประสบการณ์ให้แก่นิสิตนักศึกษาได้มากขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดทัศนะกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล ตลอดจนตระหนักในคุณค่าของ ศิลปและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ ซึ่งจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป ตามเกณฑ์ทบวงมหาวิทยาลัย (2532) ส่วนด้านแหล่งวิทยากรหรือ ทรัพยากรก็เช่นกัน จะมีความหลากหลายในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพราะในปัจจุบันนี้สื่อต่าง ๆ มีบทบาทและมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะสอดคล้องกับความคิดของไวท์ (White, 1994) ที่กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาทั่วไป คือ การใช้รูปแบบต่าง ๆ ของการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และการแสดงออก ผู้ที่จะให้ความรู้มีข้อจำกัดอย่างเด็ดขาด นิสิตนักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งที่พบเห็นและประสบการณ์ที่ได้รับนำมาประยุกต์ร่วมกับความรู้ที่ได้จากในชั้นเรียนให้ถูกต้องตามสถานการณ์ก็จะช่วยนิสิตนักศึกษามีความรอบรู้เพิ่มมากขึ้น ด้านองค์กรก็จะพบว่ามีการกำหนดวัน เวลา ตารางเรียนที่แน่นอน และก็มีหลายสถาบันที่จัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชา จึงทำให้การจัดการด้านองค์กรมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ต้องใช้การบริหารจัดการในเรื่องวัน เวลา ที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม คณะกรรมการกลางที่มีในบางสถาบันจะต้องมีบทบาทและอำนาจการต่อรองในเรื่องการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป มิใช่มุ่งเฉพาะวิชาชีพหรือวิชาเอกเท่านั้น ด้านขบวนการนั้น พบว่า ในปัจจุบันการวางแผนและวิธีการจัดการเรียนการสอนกำหนดโดยอาจารย์และภาควิชา คณะ หรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง ส่วนรูปแบบการสอนส่วนใหญ่จะเป็นการสอนแบบบรรยายทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ร่วมกับการใช้ วัสดุทัศนูปกรณ์ และประเมินผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบเป็นส่วนใหญ่ นั้น นิสิตนักศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและวิธีการสอนร่วมกับอาจารย์ผู้สอนก่อนที่จะเริ่มบทเรียน เพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่ายพอใจในสิ่งที่จะกระทำร่วมกัน และการประเมินผลควรจะต้องมีการนำพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนในชั้นเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย เพื่อจะได้พบพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การเรียนการสอนในกลุ่มขนาดใหญ่ก็จัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในกลุ่มใหญ่แล้วใช้ระบบนิสิตช่วย

สอนเข้ามาช่วยเสริมกับอาจารย์ผู้สอน ส่วนทางด้านผลผลิต ในบางสถาบันมุ่งเน้นที่จะผลิตบัณฑิต ให้มีความสามารถทางด้านวิชาชีพหรือวิชาเอกโดยเฉพาะ การเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป จึงเน้นกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งในบางสถาบันอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอนจะกระจายทุกกลุ่มวิชา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บัณฑิตของสถาบันต่าง ๆ ที่ สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ จะต้องมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ การที่คนจะเก่งหรือมี ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพใด แต่ไม่สามารถปรับตัวหรือมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขก็ ย่อมเกิดผลกระทบกับงานที่กระทำด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับความคิดของ The Carenegie Foundation (1978) ที่กล่าวว่าการศึกษาทั่วไปจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด และทักษะพื้นฐาน ที่บัณฑิตจำเป็นต้องมีในปัจจุบันสถานประกอบการต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญในสิ่งเหล่านี้เป็น อย่างยิ่ง จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา ของรัฐในประเทศไทย จุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนจะถูกกำหนดโดยอาจารย์และสถาบัน นิสิตนักศึกษาต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ผู้สอนและสถาบันกำหนดไว้เท่านั้น นิสิตนักศึกษาจึงไม่ มีบทบาทและส่วนร่วมในการกำหนดแผนการเรียนการสอน สถาบันทุกแห่งจึงควรปรับรูปแบบให้ จุดเน้นอยู่ที่นิสิตนักศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์กับโครงสร้างหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษา ทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 9 สถาบัน

สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปตามเกณฑ์ มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย (2532) ซึ่งก็มีบางสถาบันที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของหลัก สูตรวิชาการศึกษาทั่วไปเฉพาะของสถาบันอีก เพื่อเป็นการชี้เฉพาะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาใน รายละเอียดแล้ว เนื้อหาสาระคล้ายคลึงกัน ต่างก็มุ่งหวังให้บัณฑิตเป็นคนที่สมบูรณ์ มีความ รู้ในการประกอบอาชีพ ดำรงคนเป็นคนดีในสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งก็สอดคล้อง กับความคิดของ วิจิตร ศรีสอาน (2524) ที่กล่าวไว้ว่า การให้ความรู้พื้นฐานอันจำเป็น สำหรับทุกคนเพื่อการเป็นพลเมืองดี เพิ่มพูนความเจริญงอกงามทางสติปัญญา และนำความรู้ไปใช้ เพื่อประโยชน์ทั้งของตนเองและส่วนรวม ซึ่งจะเป็นการสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งใน สถานการณ์ปัจจุบันผู้วิจัยคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญมาก โลกมนุษย์เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มากขึ้นเท่าใด คุณธรรมและจริยธรรม ความเป็นคนดีมีน้อยลง การปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษาจึงเป็น สิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งเจตนา นาควัชระ (2530) ก็กล่าวไว้ว่าวัตถุประสงค์ของวิชาการศึกษาทั่วไป คือ การสร้างความสำนึกในตน สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์ และ ดันตัวต่ออุปสรรค สร้างความรอบรู้ ความใฝ่รู้ ตลอดจนสร้างความสามารถในการสื่อสารเพื่อ สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคล เมื่อพิจารณาโครงสร้างหลักสูตร วิชาการศึกษาทั่วไปของ

แต่ละส ตาบัน หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปประกอบด้วยกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์มากกว่ากลุ่มอื่น การเรียนการสอนส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชานั้น ๆ มีใช้ลักษณะการบูรณาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเห็นของกิริติ บุญเจือ (2522) ที่กล่าวว่าการศึกษาทั่วไปคือการเรียนรู้สาระสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในวิชาเดียวกัน หากมีความสัมพันธ์โดยทั่วถึงก็เรียกว่าบูรณาการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทุกสถาบันควรจะดำเนินการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปใหม่ สร้างวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้บัณฑิตนักศึกษาได้เรียนในลักษณะสหสาขาวิชาบูรณาการมาจากวิชาต่าง ๆ รวมกัน การนำวิชาในสาขาวิชานั้น ๆ มาเป็นวิชาการศึกษาทั่วไปควรมีน้อยลงหรือไม่มีเลย ซึ่งถ้ากระทำได้อาจจะสอดคล้องกับความคิดของบุญล้อม มโนมัย (2522) ที่กล่าวว่าวิชาการศึกษาทั่วไปคือการศึกษาค้นคว้าที่ไม่ได้เฉพาะเจาะจงให้ความรู้ในสาขาวิชาชีพใด เป็นการศึกษาในแนวกว้าง เป็นการให้ความรู้ทั่ว ๆ ไปที่จะพัฒนาบุคคลทางด้านอารมณ์ สังคม ความประพฤติ หรือศีลธรรมจรรรยา ควบคู่ไปกับการพัฒนาสติปัญญาให้ผสมผสานเพื่อการใช้ชีวิตที่สมบูรณ์

1.3 ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 9 สถาบัน

ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนิสิตนักศึกษามีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปว่าเป็นการปูพื้นความรู้กว้าง ๆ มิได้เจาะจงเฉพาะสาขา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอยู่ในลักษณะบังคับกระจาย การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของภาควิชาและคณะที่เกี่ยวข้อง ยกเว้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีหน่วยงานกลางดูแล ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปเป็นการจัดการให้กับนิสิตนักศึกษาทุกคณะ ที่มีเป็นจำนวนมาก จึงควรมีหน่วยงานอิสระที่จะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เพื่อภาระหน้าที่จะได้ไม่ต้องเป็นของภาควิชาและคณะ สถาบันอุดมศึกษาควรมีบทบาท และให้ความสำคัญในสิ่งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพสูงสุดตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2526) ได้แบ่งการบริหารงานการศึกษาทั่วไปไว้ 3 ลักษณะ คือ การบริหารโดยภาควิชา การบริหารโดยคณะกรรมการ และการบริหารโดยหน่วยงานอิสระ ซึ่งทั้ง 3 ลักษณะการบริหารงานโดยหน่วยงานอิสระจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวัดและประเมินผลภายหลังจากที่ได้ศึกษาวิชาการศึกษาทั่วไปแล้วพัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าพัฒนาการควรจะต้องเพิ่มทั้ง 4 ด้าน คือ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ เพื่อที่นิสิตนักศึกษาจะได้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ต่างก็มีความเห็นตรงกันว่าวิชาการศึกษาทั่วไปยังเป็นความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องเรียน และควรจัดให้เรียน

สำหรับนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4 โดยเรียนคู่ขนานไปกับวิชาชีพตลอดหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของวิจิตร ศรีสอ้าน (2524) ที่แบ่งวิธีการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปเป็น 2 วิธี คือ แบบแยกและแบบวิธีคู่ขนาน แต่ความเป็นจริงในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนอยู่ระหว่างชั้นปีที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทุกสถาบันจัดการเรียนการสอนระหว่างชั้นปีที่ 1 - 4 จะทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปบรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น เพราะการจัดในชั้นปีที่ 1 นิสิตนักศึกษาจะไม่ให้ความสำคัญในวิชาการศึกษาทั่วไป จะสนใจแต่วิชาเอก แต่เมื่อศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้น ภูมิภาคจะเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ย่อมเห็นคุณค่าของวิชาที่เรียนมากขึ้น

2. ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษา 9 สถาบัน สรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ คือ ขาดหน่วยงานกลางเป็นผู้ประสานงาน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้านเนื้อหาวิชาการศึกษาทั่วไปไม่มีลักษณะบูรณาการ บางวิชาซ้ำซ้อนกันและมีจำนวนมากเกินไป ด้านสื่อดัดแปลงมีจำนวนไม่พอเพียง ด้านจำนวนบุคลากรประเภทอาจารย์ผู้สอนยังขาดแคลน และขาดแรงจูงใจ ด้านความสนใจเอาใจใส่ของนิสิตนักศึกษาในการเรียนวิชาการศึกษาทั่วไปมีน้อยกว่าวิชาชีพและวิชาเอก ซึ่งปัญหาที่งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และทองอินทร์ วงศ์โสธร (2526) ที่พบว่าปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป คือ ผู้เรียนไม่สนใจเท่าที่ควร เพราะไม่เห็นความสำคัญ เชื่อว่าวิชาชีพสำคัญกว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจะไม่ไขปัญหา เพราะเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ถ้าสถาบันการศึกษานั้น ๆ จะให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปอย่างแท้จริง ควรจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไปทั้งในด้านการขอตำแหน่งทางวิชาการ การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การคมนาคม การพิมพ์ข้อสอบ การตรวจข้อสอบ การคุมสอบ ส่วนสถาบันใดบุคลากรขาดแคลนก็หางบประมาณจ้างอาจารย์พิเศษมาช่วยสอน และจัดให้มีการประชุมสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไปเป็นประจำ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้เห็นความสำคัญของวิชานี้ และจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ ซึ่งให้เห็นคุณประโยชน์ของการศึกษาทั่วไปเป็นประจำ ทั้งยังเป็นการกระตุ้นเตือน นิสิตนักศึกษาให้เห็นความสำคัญด้วย ควรจะมีเชิงสัญลักษณ์ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมา บรรยายให้ฟังเพื่อจะได้ประสบการณตรงจากบุคคลเหล่านี้ ส่วนทางด้านสื่อดัดแปลง สถาบันก็ควรมหาเงินรายได้มาสนับสนุนในส่วนเหล่านี้

8. แนวทางการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปควรจะต้องสร้างให้มีลักษณะบูรณาการ มีใช้ศาสตร์เฉพาะสาขา ซึ่งในปัจจุบันบางสถาบันก็มีลักษณะสหสาขาวิชาบางวิชาแล้ว แต่ทุกสถาบันควรจะต้องสร้างหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปให้มีลักษณะเป็นสหสาขาวิชาทุกกลุ่มวิชาที่กำหนดให้เรียน และควรจะต้องมีหน่วยงานกลางเป็นผู้ดูแลการจัดการเรียนการสอน เพราะจะต้องจัดการเรียนการสอนให้นิสิตนักศึกษาทุกคนต้องเรียน ภาระจึงไม่ควรอยู่ในความรับผิดชอบของคณะหนึ่งคณะใดโดยตรง หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปควรจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยยึดทฤษฎีและหลักการเดิม ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นด้วย เพราะในยุคนี้เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา แต่ยังคงยึดหลักการเดิม และควรสร้างแรงจูงใจสำหรับอาจารย์และนิสิตนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ผู้วิจัยคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปจะต้องสอนนิสิตนักศึกษาจำนวนมาก ทำให้ผู้สอนขาดแรงจูงใจที่จะสอนได้ง่าย และความสนใจของนิสิตนักศึกษาศูเรียนก็มีน้อย จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นคุณค่าของวิชาการศึกษาทั่วไปด้วย ส่วนการจัดการเรียนการสอนควรกระจายทุกชั้นปีนั้น ผู้วิจัยเห็นด้วยเพราะเมื่อวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้น นิสิตนักศึกษาย่อมตระหนักในคุณค่าของวิชาที่เรียนไปด้วย ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนก็ควรจะต้องจัดให้มีได้ตลอดเวลาทั้งใน-นอกสถาบัน โดยผ่านทางสื่อการสอน ถ้าทุกสถาบันปฏิบัติได้ก็จะเป็นการสร้างจุดดึงดูดผู้เรียนได้มากขึ้น เพราะจะเรียนเมื่อไร ที่ไหนก็ได้ ผู้วิจัยเห็นว่าทุกสถาบันน่าจะนำรูปแบบนี้มาใช้บ้าง ส่วนการจัดให้มีการปฐมนิเทศ อาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไปเป็นประจำ ผู้วิจัยเห็นด้วยเพราะเป็นการปลุกเร้าให้เห็นความสำคัญของวิชาการศึกษาทั่วไปมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการให้ความสำคัญในหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปและการให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการเรียนการสอนด้วย ย่อมเป็นสิ่งดี เพราะจะได้สร้างแรงผลักดันให้นิสิตนักศึกษาได้ตระหนักในคุณค่าของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยที่จะดำเนินการต่อเนื่องจากการวิจัยนี้ คือ การกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปตามข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้และควรจะมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปในชั้นเรียนจริง เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป